

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Αλέξ. Κ. Παπαδερός

Με αφορμή την επίσκεψη του εξοχότατου Προέδρου της Γερμανίας κ. Joachim Gauck στη χώρα μας και με όλο τον πρέποντα σεβασμό, σημειώνω:

α) Και το χωριό Λιγκιάδες και ολόκληρη η Ήπειρος γνώρισε βέβαια τη ναζιστική αγριότητα, καιρός θα ήταν όμως να καταθέσει ένα σημάδι μετάνοιας και καταλλαγής και στην Κρήτη ένας Πρόεδρος της Γερμανίας. Δεν ξεχνώ ασφαλώς την επίσκεψη του Προέδρου της -τότε Δυτικής μόνον- Γερμανίας κ. Richard von Weizsäcker στην Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης (25-11-1985), που όμως είχε μόνο φιλικό χαρακτήρα, ούτε υποτιμώ την παρουσία στον τόπο μας του Καγκελάρου Helmut Kohl τον Μάιο του 1991, στα πλαίσια των τελετών για τη Μάχη της Κρήτης.

β) Στην αποστασιοποίηση του Προέδρου κ. Γκάουκ από το ζήτημα των πολεμικών αποζημιώσεων εγώ απαντώ, ότι περιμένω ακόμη την πληρωμή (αναδρομικά και με τόκο!) για τα μεροκάματά μου στις φυλακές της Αγιάς το φθινόπωρο του 1943, όπου έξιαινα ολημερίς μαλλιά, ίσως μάλιστα των δικών μας προβάτων...Και μη μου πει ο κ. Πρόεδρος πως η καταναγκαστική εργασία δέσμιου παιδιού σε κείνο το φριχτό κολαστήριο της Κρήτης δεν πληρώνεται.

γ) Παραθέτω στη συνέχεια μερικά αποσπάσματα (ιδίως εκείνα ελληνογερμανικού ενδιαφέροντος) από ομιλία μου στο Καστέλι Κισάμου με το παραπάνω θέμα (13.1.2014, τελετή του Συλλόγου Η ΓΡΑΜΠΟΥΣΑ).

Η ελληνική κρίση

Για την ελληνική κρίση δεν νομίζω πως χρειάζεται κάποιο εκτενές σχόλιο. Τη βιώνουμε καθημερινά με τα διαρκή ανελήητα μαστιγώματά της. Ένα-δυο πράγματα μόνο θα μου επιτρέψετε να υπογραμμίσω, επειδή έχουμε παραζαλιστεί από πολιτικούς και οικονομικούς όρους και αριθμούς, που έχουν σπρώξει στο περιθώριο άλλες διαστάσεις της κρίσης. Όπως π.χ. τη θεολογική θεώρηση των μεγάλων κρίσεων που έχει βιώσει ο λαός μας στη διαδρομή της Ιστορίας.... Την Παλαιά Διαθήκη διατρέχει ο κανόνας: *Τήρηση* του θείου Νόμου και των Εντολών διασφαλίζει ευλογία, ειρήνη, ευημερία. *Παράβαση* επιφέρει συμφορές. Η προειδοποίηση είναι σαφής: Αφού δεν σέβεστε το Θεό και τα προστάγματά του, σας περιμένουν διασπορά σε ξένους τόπους και άλλα δεινά.

Θα προσθέσω, και εύκολα εκμεταλλεύσιμο δυναμικό. Τα νιάτα μας ξενιτεύονται πάλι ομαδικά. Χιλιάδες Έλληνες γιατροί έχουν αναλάβει εργασία τα τελευταία χρόνια μόνο στο Βερολίνο...Κανείς, όσο ξέρω, δεν έπιασε μολύβι και χαρτί να λογαριάσει, πόσο κοστίζει στην ελληνική οικογένεια, συνολικά στην Ελλάδα, η ανατροφή ενός έστω και ανειδίκευτου εργάτη, πολύ δε περισσότερο ενός γιατρού, μηχανικού ή όποιου άλλου, που προσφέρεται καταρτισμένος και δωρεάν στις ξένες αγορές εργασίας. Σε ποίο ποσόν ανέρχεται το κόστος ανατροφής και εκπαίδευσης των ανθρώπων αυτών και ποιά είναι η αναλογία του κόστους αυτού σε σχέση με το

δημόσιο χρέος μας;

Ενδοσκόπηση είναι το πρώτο μας χρέος. Το «*μαζί τα φάγαμε*» βολεύει βέβαια μερικούς, αλλ' αποτελεί εμπαιγμό του λαού. Προσοχή όμως: Εμπαιγμός της αλήθειας θα ήταν επίσης το να ισχυρισθώ εγώ π.χ. ότι είμαι παντελώς ανεύθυνος για τους ευτελισμούς και τις δοκιμασίες μας. Έστω και αν η ευθύνη μου περιορίζεται μόνο στο ότι δε ζήτησα απόδειξη για κάποια μικρή πληρωμή. «*Είμαστε συνυπεύθυνοι στην κατάσταση που ζούμε και για να αλλάξει αυτό πρέπει να κάνουμε αυτοκριτική. Το φάρμακο... είναι η μετάνοια* (Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Ιερώνυμος). Ποιός αμφιβάλλει πως έχουμε κάμει λάθος σε πολλά; Ένας αδέκαστος ηθικός κανόνας ορίζει: «*Το να βλέπεις το κακό και να σωπαίνεις, αυτή είναι η καθ' αυτό αμαρτία*». Σωπάσαμε πολλές φορές για πολλά! Και είπαμε, συνεχίζουμε να λέμε μισές αλήθειες ή εμμένουμε σε ψεύδη ενσυνείδητα και δίχως ντροπή.

Όσοι ζήσαμε τον μεγάλο πόλεμο, την κατοχή και «*τη φρίκη που κρύβει η ανθρώπινη φύση*», εύκολα διακρίνουμε στη σημερινή μας δοκιμασία κατοχικές εικόνες *στέρξης, τρόμου, πείνας, προδοσίας, αρπαγής, εξαθλίωσης, απόγνωσης, θανάτου*. Η έκβαση αυτού του πολέμου νέας μορφής, στον οποίο βρισκόμαστε σήμερα, θα εξαρτηθεί σε ικανό βαθμό από τον τρόπο που θα διαχειριστούμε περαιτέρω την κρίση, από την αντοχή της κοινωνικής συνοχής μας και από την απόφαση ή την αδυναμία των φορέων και των διαμορφωτών της πολιτικής και οικονομικής μας ζωής, να συμφωνήσουν στο τί είναι αυτή την ώρα πρώτο, τί δεύτερο στην πορεία του Έθνους.

Ίσως, λοιπόν, η πιο αναγκαία ικεσία προς το Θεό στην αρχή του χρόνου να είναι: *Κύριε, χάρισε το μέγα έλεός Σου στην Ελλάδα, στους Έλληνες και σε όσους έχουν έρθει στη χώρα με την αθλιότητα και τις ελπίδες τους και οδήγησέ μας σε μετάνοια, δώσε μας κουράγιο, φρόνηση και θάρρος να αναγνωρίσουμε και να πράξουμε το δέον γενέσθαι*.

Τί σημαίνει Κοινωνική Οικονομία της Αγοράς

Πρόκειται για μια οικονομική θεωρία, η εφαρμογή της οποίας συνεχίζει να επηρεάζει την πολιτική θεωρία και πράξη στη Γερμανία και όχι μόνο. Εμπνευστής της θεωρίας ήταν ο Alfred Müller-Armack, διαπρεπής Κοινωνιολόγος, Οικονομολόγος και Πολιτικός. Συνέβη να συναντηθώ προ πολλών ετών μαζί του σε επιστημονικό επίπεδο και να οικοδομηθεί μεταξύ μας μια σταθερή φιλία, που είχε ευεργετικά αποτελέσματα για την Κρήτη.

Alfred Müller-Armack (1901-1978)

Κατά τη δεκαετία του 1950 ο Ludwig Erhard, ως Υπουργός Οικονομικών στις Κυβερνήσεις του Konrad Adenauer και από το 1963 διάδοχός του στην Καγκελαρία,

είχε στο πλευρό του τον Müller-Armack, ο οποίος εφάρμοσε επιτυχώς τη θεωρία της Κοινωνικής Οικονομίας της Αγοράς (Soziale Marktwirtschaft) στην πολιτική πράξη. Αυτό συνέβαλε τα μέγιστα στο λεγόμενο «οικονομικό θαύμα» της Δυτικής Γερμανίας λίγα μόλις χρόνια μετά τη λήξη του μεγάλου πολέμου.

Τί λέγει η θεωρία της Κοινωνικής Οικονομίας της Αγοράς; Με δυο λόγια: Λέγει ότι ανάμεσα στη φιλελεύθερη οικονομία του άκρατου καπιταλισμού και στην ελεγχόμενη από το Κράτος οικονομία (τύπου Σοβιετικής Ένωσης τότε), υπάρχει ένας τρίτος «ειρηνικός» δρόμος: Ο συνδυασμός ελευθερία της αγοράς και κοινωνική ισορροπία. Συγκεκριμένα: *Η Κοινωνική Οικονομία της Αγοράς είναι κατευθυντήρια αντίληψη κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, που έχει ένα στόχο: «Με βάση την ανταγωνιστική οικονομία, να συνδέει την ελεύθερη πρωτοβουλία με την κοινωνική πρόοδο, που εξασφαλίζεται ακριβώς με την οικονομική αποδοτικότητα.»* Το Κράτος δηλαδή δημιουργεί το πλαίσιο ελεύθερης οικονομικής δράσης και ανταγωνισμού, παρεμβαίνει όμως διορθωτικά, ώστε η ανάπτυξη της οικονομίας να προάγει την κοινωνική ασφάλεια και ευημερία, η οποία, με τη σειρά της, συμβάλλει στην περαιτέρω αύξηση του πλούτου. Το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε πρώτα από τα συντηρητικά κόμματα της Γερμανίας, υιοθετήθηκε αργότερα και από τους Σοσιαλδημοκράτες και κατοχυρώθηκε ακόμη και στο Σύνταγμα της χώρας.

Το σύστημα της Κοινωνικής Οικονομίας της Αγοράς οι Γερμανοί κατάφεραν να το εντάξουν στη Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία, ως γνωστόν, επέχει περίπου θέση Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα: Στο άρθρο 2, παράγρ. 3 της Συνθήκης της Λισσαβόνας ορίζεται ότι η Ένωση προάγει την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης ... «μια υψηλού βαθμού ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς» - Soziale Marktwirtschaft λοιπόν, κατά λέξη. Αυτό και άλλα μέτρα, που προβλέπονται στη Συνθήκη, ορίζεται ότι αποβλέπουν, μεταξύ άλλων, σε πλήρη απασχόληση, κοινωνική πρόοδο, προστασία του περιβάλλοντος, τόνωση της επιστημονικής και τεχνικής προόδου, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας ανδρών και γυναικών..., αλληλεγγύη των γενεών, προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, αλληλεγγύη μεταξύ των Κρατών-Μελών, προστασία του πολιτισμικού και γλωσσικού πλούτου και της αντίστοιχης κληρονομιάς της Ευρώπης.

Ποιά σχέση έχει με την κρίση στην Ελλάδα η Κοινωνική Οικονομία της Αγοράς;

Οι διατάξεις αυτές και πολλές άλλες της Συνθήκης ορίζουν στόχους κοινοτικού δικαίου με δεσμευτική ισχύ τόσο για την Ελλάδα, όσο και για τα λοιπά Κράτη-Μέλη. Μπορεί λοιπόν να μην αναγνωρίσει κανείς κάποιο δίκιο σε όσους διαμαρτύρονται με τον ισχυρισμό, ότι στην Ελλάδα την προσέγγιση των στόχων αυτών τη βλέπουμε ίσως μόνο στα όνειρά μας και μάλιστα σε κείνα τα όνειρα, που σβήνουν μαζί με την αυγή της ημέρας;

Αναμφίβολα η κρίση δεν είναι μόνον ελληνική, ούτε μόνον ευρωπαϊκή. Η λεγόμενη *ιδιονομία της Οικονομίας* απειλεί ολόκληρη την ανθρωπότητα. Σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση, η Οικονομία επιβάλλει ανελέητα τους δικούς της νόμους και αναδεικνύεται σε δύναμη υπέρτερη Κυβερνήσεων, Κρατών, ακόμη και Συνασπισμού Κρατών. Θα μπορούσε να πει κανείς, πως η ανθρωπότητα ολόκληρη υποκλίνεται πλέον στην τυραννία του Μαμωνά!

Δεν είναι όμως ακριβώς αυτή η πραγματικότητα ένας από τους βασικούς λόγους ύπαρξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Αναμφίβολα ΝΑΙ! Και αναμφίβολα κανείς δεν επιτρέπεται να πει ΟΧΙ π.χ. στην αξίωση για δημοσιονομική πειθαρχία. Το ΝΑΙ όμως μπορεί να το λέει με συνέπεια μόνον εκείνος που έχει ως ισοδύναμο την κοινωνική ισορροπία και την τεκμηριωμένη αναπτυξιακή προοπτική και όχι μια προοπτική φωτός στο τέλος ενός αενάως επεκτεινόμενου τούνελ. Η ευθύνη επομένως για την ανθρωποκτόνο πια εξαθλίωση στην Ελλάδα δεν μπορεί να βαρύνει μόνον εμάς. Έγκριτοι αναλυτές παρατηρούν, ότι η πολιτική της λιτότητας, η πολύ μεγάλη εισοδηματική και βιοτική απόκλιση της Ελλάδας από το επίπεδο άλλων χωρών της ευρωπαϊκής περιφέρειας «οφείλεται περισσότερο στα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της κρίσης, παρά στην κρίση καθαυτήν» (Κ. Βεργόπουλος, πρβλ. Δ. Κακαβελάκης, Χανιώτικα Νέα, 8-1-2014/27). Μέτρα, μέτρα και άλλα μέτρα. Αυτή η άμετρη βουλιμία, μας αναγκάζει να ξανασκεφθούμε την αρχαία σοφία και να διερωτηθούμε: *Μήπως δεν είναι παν μέτρον πράγματι άριστον;!*

Όσον αφορά ειδικότερα στους δανειστές μας και τον ανελέητο τρόπο διεκδίκησης των αξιώσεών τους; Άραγε τούς έθεσε κανείς ποτέ τούτο το απλό ερώτημα: Όταν μας δανείζατε δεν γνωρίζατε ότι η χώρα δεν θα είναι σε θέση να εκπληρώσει έγκαιρα και στο ακέραιο τις υποχρεώσεις της; Δεν έχει μήπως ευθύνη μια τράπεζα, που δίδει επισφαλές δάνειο με υψηλό επιτόκιο σε ένα ζητιάνο; Αφελών απορίες, θα πείτε. Και ίσως να έχετε δίκιο.

Στο τιμόνι της Ευρώπης

Από την αρχή του χρόνου η Ελλάδα έχει την ευθύνη της Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σλόγκαν Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΤΙΜΟΝΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ μπορεί να εκνευρίζει μερικούς, που ισχυρίζονται πως σε μια τόσο παραγμένη θάλασσα, όπως είναι η κατάσταση, ακριβέστερα η ακαταστασία της χώρας, δεν θα έπρεπε να δοθεί σ' αυτήν το τιμόνι. Ελπίζουμε και ευχόμαστε να διαψευστούν. Όσοι παρακολουθήσαμε την τελετή της επίσημης έναρξης στο Μέγαρο Μουσικής, θα διαπιστώσαμε φαντάζομαι, ότι τα πιο ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα ακούστηκαν κάθε φορά που ο Μανώλης Μητσιάς, απέδιδε το στίχο του Οδυσσέα Ελύτη, «Μη, παρακαλώ σας, μη λησμονάτε τη χώρα μου»! Αυτή τη χώρα, που κάποιοι δεν θέλουν απλώς να τη λησμονήσουν – δεν μπορούν. Θέλουν προφανώς να τη θάψουν – νομίζουν ότι μπορούν!

Στο σκίτσο αυτό από γερμανικό έντυπο η γερμανική λέξη στον πέτρινο σταυρό σημαίνει ΕΛΛΑΔΑ. Στην πλάτη του ανθρώπου που ανοίγει τον τάφο βλέπουμε την ελληνική σημαία – σημαίνει: μόνον τους οι Έλληνες σκάβουν τον τάφο της χώρας τους. Και η κυρία κραυγάζει ερωτηματικά και επιτακτικά: *Δεν γίνεται λίγο πιο γρήγορα ;!*

Η απάντηση της Ελλάδας δεν μπορεί να είναι ευτράπελες «*κηδείες της κρίσης*» από καρναβαλίζοντες βέβηλους, αλλά «*ανάχωμα και αντίσταση*», όπως παρατηρεί ο Σεβασμ. Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου κ. Αμφιλόχιος στο δημοσίευσμά του «*Η κρίση της κρίσης μας*» (Χαν. Νέα...8.1.2014/39). Τα όσα θετικά όμως ακούσαμε για την Ελλάδα στις τελετές έναρξης της ελληνικής Προεδρίας δεν απέκρυψαν, αλλά μάλλον ανέδειξαν την αστοχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να προλάβει την ελληνική κρίση ή να συμβάλει πιο αποτελεσματικά στην αντιμετώπισή της, στα πλαίσια των θεσμικών της υποχρεώσεων, όπως είπαμε. Δεν λησμονούμε τα θετικά της συμπαραστάσης. Ακούσαμε και τις νέες διαβεβαιώσεις και υποσχέσεις. Ιδιαίτερα το Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα της κ. Μέρκελ. Είπε: «*Η πρόοδος στη χώρα μας (Γερμανία) εξαρτάται από την πρόοδο στην Ευρώπη.*» Να εννοούσε άραγε και από την πρόοδο στην Ελλάδα; Θετικές για μας δηλώσεις έκαμαν και κορυφαία στελέχη της νέας κυβέρνησής της. Δεν νομίζω, άλλωστε, ότι αιφνιδιάζει κανένα μια δήλωση του συντοπίτη μας Μητροπολίτη Γερμανίας κ. Αυγουστίνου, ο οποίος εύχεται σε μας και στους Γερμανούς και αξιώνει *να μην αφήσουμε να εκφυλισθεί η οικονομική κρίση σε κρίση πολιτισμική*. Ιδίως στη σχέση με τη Γερμανία. Και αυτό επειδή προφανώς κανείς δεν αγνοεί:

Πρώτον, ότι κυρίως ο γερμανικός Τύπος είναι αυτός που επιμένει να κατακεραυνώνει την Ελλάδα, ευτυχώς με μερικές σημαντικές εξαιρέσεις,!

Δεύτερον, ότι, ύστερα και από τη χαλάρωση του γαλλογερμανικού άξονα, στα καίρια ζητήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ της Γερμανίας φαίνεται πως θα συνεχίσει να κρίνει το αποτέλεσμα.

Τρίτον, ότι, όπως πολλοί εκτιμούν, η Άγγελα Μέρκελ κατέχει ήδη ηγετικό προβάδισμα όχι μόνο στην Ένωση, αλλά και στην ευρύτερη πολιτική σκηνή, ως η σύγχρονη «*σιδηρά*, ακριβέστερα η *ατσάλενια κυρία*». Η οποία ευχόμαστε να ξανασκεφθεί το παρατεταμένο γλίστρημα μιας ολόκληρης χώρας στα τάρταρα της δυστυχίας. Γλίστρημα, που οφείλεται και στο ότι άνθρωποι της χώρας της δεν τοποθετούν αποτελεσματικές μίξεις μόνο σε μηχανές αυτοκινήτων, αλλά και σε τσέπες δικών μας ερωπιαρχών του ΕΥΡΩ και μάλιστα βροχηδόν!

Ένα Cent για την Ελλάδα

Η νοθεσία για αποφυγή πολιτισμικής κρίσης μας οδηγεί σε έναν άλλο κύκλο συναφών ζητημάτων. Πριν δυο χρόνια περίπου ένα μεγάλο εκκλησιαστικό περιοδικό της Γερμανίας, που τυπώνεται σε πολλές χιλιάδες αντίτυπα, μού έγραψε: *Μέρος του γερμανικού Τύπου έχει εκτραπεί σε αισχρά δημοσιεύματα κατά της Ελλάδος. Γράψτε κάτι για να ακουστεί μια διαφορετική φωνή.*

Τί να γράψω, σκέφθηκα. Κάτι σοβαρό, με αντιρρήσεις στις κατηγορίες, μάλλον θα το αγνοήσουν. Κατέφυγα σε ένα είδος σάτιρας. Το περιοδικό δημοσίευσε το κείμενο σε περίοπτη θέση και το εμπλούτισε με φωτογραφίες και σχόλια. Άλλα γερμανικά έντυπα δημοσίευσαν επίσης αποσπάσματα του άρθρου. Ο τίτλος του κειμένου μου είναι: ***Μόνο ένα Cent για την Ελλάδα***. Δηλαδή μόνο ένα λεπτό, ένα εκατοστό του Ευρώ. Μερικά από τα δημοσιεύματα που ακολούθησαν, είχαν τον ίδιο τίτλο: ***Μόνο ένα Cent για την Ελλάδα***, τα περισσότερα όμως τον ακριβώς αντίθετο: ***Κανένα Cent για την Ελλάδα!***

Το αποκορύφωμα σημειώθηκε κατά τις γερμανικές εκλογές του περασμένου Σεπτεμβρίου. Ένα από τα βασικά ζητήματα της κομματικής αντιπαράθεσης ήταν το ελληνικό πρόβλημα. Δεν γνωρίζω αν η παρακάτω αφίσα έγινε και χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα με γνώση και έγκριση της κ. Μέρκελ.

Πάνω δεξιά η βραχυγραφία του Κόμματος της Μέρκελ: CDU, δηλ. Christlich Demokratische Union-Χριστιανοδημοκρατική Ένωση. Και το σύνθημα – μήνυμα: **Κανένα σεντ πλέον για την Ελλάδα.** Έτσι η Γερμανία παραμένει ισχυρή.

Μεγάλη μας τιμή να λέγεται πως από την Ελλάδα εξαρτάται το αν θα μείνει ισχυρή ή όχι η Γερμανία!

Σε εισαγωγικό σχόλιό του το περιοδικό έγραψε: *Είναι η Ελλάδα ένα βαρέλι χωρίς πάτο ή είναι η ρίζα της Ευρώπης; Ακόμη και η ίδια η λέξη «Ευρώπη» δεν θα υπήρχε χωρίς την Ελλάδα. Χάθηκε η μνήμη; Πού είναι οι εποχές της ελπίδας; Ένας Έλληνας βλέπει τη χώρα του και κοιτάζει την Ευρώπη.* Πράγματι, στην αρχή του άρθρου, αλλά και πάλι αργότερα κάτι σημειώνω για τη λέξη ΕΥΡΩΠΗ και για το ότι σε κάθε ξένο οδηγό για τουρίστες αναγράφεται πως η Κρήτη υπήρξε το λίκνο ή η κοιτίδα της Ευρώπης. Στο δημοσίευσμά μου πρόσθεσα και την απάντηση του φιλοσόφου Karl Jaspers στο ερώτημα: *Τί είναι η Ευρώπη;*

Απαντά ο Jaspers:

"Η Ευρώπη είναι η Βίβλος και η Αρχαιότητα, η Ευρώπη είναι ο Όμηρος, ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης, είναι ο Φειδίας, είναι ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης και ο Πλωτίνος, είναι ο Βιργίλιος και ο Οράτιος, είναι ο Δάντης, ο Σαίξπηρ, ο Γκαίτε...». Προσθέτει ακόμη μερικά ονόματα και μνημεία και καταλήγει: Δεν θα βρίσκαμε τέλος, αν θέλαμε να απαριθμήσουμε ό,τι είναι ακριβό στις καρδιές μας, έναν ανεκτίμητο πλούτο του πνεύματος, της αλήθειας, της πίστης... (ό,τι είναι) το ιστορικά μοναδικό...".

Αυτό το μοναδικό, σημειώνω στο άρθρο, εκφράζεται ήδη στη λέξη ΕΥΡΩΠΗ. Τί σημαίνει ετυμολογικά η λέξη αυτή; Οι γλωσσολόγοι δέν έχουν ομόφωνη άποψη. Μπορούμε όμως να πούμε: Σημαίνει μια γυναίκα με φαρδύ, ωραίο πρόσωπο ή με ευρύ, σφαιρικό βλέμμα, που κοιτάζει πλατιά και μακριά, ή και τα δύο: όμορφο πρόσωπο, μάτι δυνατό! Ακολουθεί στο κείμενο το ερώτημα: Μπορούν να αναγνωρισθούν τέτοιες ιδιότητες στη σημερινή Ευρώπη; Δηλαδή, έχει η Ευρώπη σήμερα ένα πρόσωπο, που χαίρεται κανείς να το βλέπει και το οποίο μπορεί εκείνη να δείχνει δίχως ντροπή, ή ένα βλέμμα, που, πέραν από τον οικείο χώρο και τα παρόντα, εκτείνεται στο εύρος του χώρου και στο βάθος του χρόνου;

Γιατί μόνον ένα Cent;

Όταν κατόπιν συγκέντρωσα τις σκέψεις μου, έγγραφα, προκειμένου να αναφερθώ στην τωρινή οικονομική κρίση στην Ελλάδα, άκουσα πάλι στο ραδιόφωνο τις ατέλειωτες διαμάχες για νέα φορολογικά μέτρα, για αυξημένη ανεργία, για πικρόχολα σχόλια δυτικών ΜΜΕ, για πακέτα εξοικονόμησης και οικονομικών συμβουλών, που μας παρέχονται ή μας επιβάλλονται. Με κατέλαβε τότε ξαφνικά ένας περιπετειώδης πειρασμός: και δεν μπορούσα να πω, αν το εννοούσα στα σοβαρά ή αν ήθελα να έλθω στα λογικά μου με το μαστίγιο του αυτοσαρκασμού. Όμως δεν μπορούσα να συγκρατήσω την αλλόκοτη ιδέα, να μην την εκφράσω. Ιδού η ιδέα: *Ας παρακαλέσουμε εμείς οι Έλληνες τους Υπουργούς Οικονομικών των ευρωπαϊκών δημοκρατιών για μια εφ' άπαξ επιβολή ενός φόρου. Όλοι οι πολίτες της Ευρώπης να πληρώσουν ένα, μόνον ένα Cent για κάθε ελληνική λέξη, που καθημερινά φέρνουν στη σκέψη τους ή στη γλώσσα τους.* Έγραψα στη συνέχεια μερικά παραδείγματα: Λέξεις που χρησιμοποιούν κατά τους διαλόγους στον οίκο τους, στα σχολεία τους, στην αγορά της πόλης τους (Dialog, Oikos, Schule, Agora, Polis)... Τα παραδείγματα θα μπορούσαν να συνεχιστούν με μυριάδες άλλων λέξεων σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Στη συνέχεια του άρθρου γίνεται αναφορά σε άλλα ζητήματα, σχετικά με την ελληνική κρίση και την Ευρώπη.

Ιφιγένεια

Πρόσθετα στο άρθρο: Ο Έλληνας φοβάται το ακόμη χειρότερο. Κάποιες ... φωνές ηχούν ως μια επίκληση στον Γκαίτε, να εξουσιοδοτήσει και να εμπνεύσει κάποιον, να ξαναγράψει ποιητικά τη δική του "Ιφιγένεια εν Ταύροις" και στη θέση του νεαρού αθώου κοριτσιού να αφήσει μόνη της την Ελλάδα στο δρόμο του θανάτου, προκειμένου ούριος άνεμος να ωθήσει το πλοίο της Ευρώπης, χωρίς περιττό βάρος, πιο γρήγορα στον επιθυμητό προορισμό!

Παρένθεση: Περιέργως και ο πρώην Πρωθυπουργός κ. Κώστας Σημίτης, σε άρθρο του στο «ΒΗΜΑ της Κυριακής» (4. Ιαν. 2014) αναφέρει ότι στη Γερμανία και σε άλλες χώρες ζητούν την αποχώρηση της Ελλάδας από την Ευρωζώνη και προσθέτει: *«Το σενάριο της Ιφιγένειας, η Ελλάδα να θυσιασθεί για να επανέλθει "ούριος άνεμος" στην Ευρωζώνη, παραμένει πιθανό».* Ο ίδιος ο κ. Σημίτης, ο πρωταγωνιστής της ένταξης μας στην Ευρωζώνη, θεωρεί λοιπόν πιθανή την έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη – οποία τραγικότητα!

Ενός εστι χρεία

Ποιά ισχύ έχει για την Ευρωπαϊκή Ένωση το αξίωμα του Αριστοτέλη, πρόσθετα, σύμφωνα με το οποίο το Όλον είναι κάτι περισσότερο από το άθροισμα των συστατικών του μερών; Με άλλα λόγια: Η Ευρώπη είναι κάτι περισσότερο από το σύνολο των Κρατών-Μελών της. Προς αυτό το περισσότερο οφείλει να κατατείνει η όλη προσπάθεια. Προς το έ ν α μόνο που χρειάζεται (Λουκά 10,42): Να γίνει δηλαδή κοινό αίσθημα των ευρωπαϊκών λαών, ότι ανήκουμε σε μια *«μεγάλη οικογένεια»*, όπως είπε προ ημερών στην Αθήνα ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος. Ποιά θα ήταν η αντιμετώπιση της ελληνικής κρίσης, αν υπήρχε αυτό το αίσθημα, κάποια αναλογία δηλαδή μεταξύ της Εκκλησίας και μιας οικογένειας ευρωπαϊκών λαών; Αν συναυξάνονταν πράγματι σε ένα σώμα ζωντανό και εύρωστο και ήταν έτσι νοητός κάποιος συσχετισμός με όσα γράφει ο Απόστολος Παύλος, ότι

δηλαδή:

- «όλα τα μέλη του ενός σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα....
- και δεν μπορεί να πει το μάτι στο χέρι: Εγώ δεν έχω την ανάγκη σου...και
- όταν υποφέρει ένα μέλος συμπάσχουν όλα τα υπόλοιπα μέλη· κι όταν τιμάται ένα μέλος, χαίρονται μαζί του όλα τα υπόλοιπα μέλη.» (Α' Κορ. ΙΒ, 12, 21, 26).

